

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IV

Nr. 34

26

AUGUST

1923

În acest număr: O mișcare paralelă de Octavian Goga; Singur, poezie de Zaharie Bârsan; Nu mergem la „Asociație“! de „T. N.“; Ighenia, amintiri din război, de Septimiu Popa; Bursele școlare de Octavian Prie; Alți infami „regățeni“: țărăniștii... de Alexandru Hodoș; Propaganda maghiară de M. Rucăreanu; Războiul Franței în Ruhr de Cronicarul Carpaților; Gazeta rimată: To-varășii de idei de Oprea Hefaistos; Insemnări: Stilul „Patriei“, Un sfat prietenesc, D. Vaida la Iași, Un nou ziar, Mociu-Moscova, D-1 Ciceo-Popp la Mărășești, Vacanța literară, Intre lordul Newton și d-l Berkovitz, Pentru orfani.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 16

Un exemplar 8 Lei

© BCUCluj

Țara Noastră

O mișcare paralelă

Ziarele străine anunță că Ștefan Radici, cunoscutul agitator croat, a părăsit în taină Zagrebul și s'ar fi refugiat la Londra.

Antecedentele acestei vești sunt îndeajuns cunoscute. Se știe că mișcarea separatistă din Croația a început repede după întemeierea statului iugoslav. Cele două popoare, puțin unite sufletește în trecutul lor, despărțite prin tradiția lor istorică, neprimind în cursul vremii aceleași influențe culturale și religioase, s'au simțit totuși apropiate prin legătura de limbă și de rasă și-au acceptat reciproc lozinca unei vieți politice comune pentru viitor. Zăzania însă a început repede după unire. Între sârbii cuceritori, crescuți într'o atmosferă de luptă și libertate și croații atinși de stigmatele obișnuite ale regimului austro-maghiar, antagonismul s'a mărit din zi în 'zi. Ca în toate conflictele vina pare a fi de amândouă părțile. -Spiritul centralist dela Belgrad, care n'a menajat în măsura cuvenită necesitățile locale ale noilor provincii, are de sigur o bună parte din răspunderea situației.

În realitate însă înăsprirea relațiilor a pornit dela Zagreb. Aici din primele momente s'a privit cu neîncredere și cu dispreț spre Balcani. Lăsând la o parte aristocrația renegată, sufletește nedespărțită de tabăra dușmană, care a demonstrat dela început cu pasivitatea ei, însăși clasa burgheză dintre Sava și Drava a afișat o exagerată mândrie față de sârbii liberatori. S'a uitat grabnic că numai din sacrificiul grozav de sânge al armatelor lui Petru Karagheorghevici a răsarit desrobirea fără de care ar fi rămas și mai departe tributarii Budapestei și nu s'a ținut seamă că acești balcanici cu țărișoara lor de ieri au fost unicul punct de sprijin serios pentru slavii de sud din Europa centrală. Tot astfel s'au șters repede din memorie mizeriile stăpânitorilor de odinioară și — apăsarea lor brutală. În loc să se caute deci un drum de mijloc pentru a se ajunge cu-o oră mai curând la o stare de echilibru în scopul de-a netezi asperitățile și-a consolida

țara în interior, o seamă din conducătorii politici ai Croaților a lansat veleități separatiste, făcându-și un program din inflamarea maselor.

În această operă de agitație tulbure figura Ini Radici s'a ivit pe planul întâi. Fără un obiectiv precis în politica lui, vorbind când de-o complexă independență a republicii croate, când de-o autonomie în alianță cu regatul sârb, leaderul dela Zagreb a isbit să răscolească mulțimea și alegerile din urmă pentru Cameră i-au dat o zdrobitoare majoritate pe toată întinderea provinciei. Rezultatul frecărilor continue s'a văzut. În vreme ce Croația a stăruit și pe mai departe în izolare, mărinđ suspiciunea dela centru și lăpsindu-se de beneficiile unui regim de libertate, în capitala Sârbiei vechi spiritul războinic e în resuscitare și nu ne-ar prinde mirarea să se audă ca mâine de-un zîngănit de arme. Deocamdată fierberea sporește, fără a se putea întrevede o soluție favorabilă.

Plecarea lui Radici pare a înăspri și mai mult lucrurile, fiindcă îndirjitul tribun, după-ce în strigăte patetice a adus laude nemților și-a vorbit de revoluție cu ajutorul Italiei, astăzi a trecut granița adăpostindu-se pe malurile Tamisei...

În ori-ce caz frământarea din vecini prin acest ultim gest intră într'un nou și ciudat ipostaz.

* * *

Un proces paralel, mai slab ca răsunset, dar viu și pasionat, se petrece în Ceho-Slovacia.

În noua republică, înfăptuită tot în temeiul principiului de rasă triumfător, elementul alcătuitor de stat și dominant a fost, cum se știe, dela început, poporul ceh. Prin conștiința națională puternică și printr'o acțiune politică bine chibzuită, cehii, dobândindu-și independența și-au alipit pe slovacii desmembrați de subt coroana sfântului Ștefan. În viața proaspătă a statului însă, oricât ar fi fost o dualitate națională la baza lui, îndrumările în mod normal nu puteau porni decât dela Praga. Vechea Bohemie cu nivelul ei intelectual ridicat și cu forța economică covârșitoare nu putea fi pusă în aceeași cumpănă cu bieții slovaci storși în măduva lor de aparatul de desnaționalizare al Ungariei de demult, analfabeți, cumplit de săraci și absolut orfani de-o clasă conducătoare. S'a pornit deci munca de nivelare și închegare dirigită din capitală, înlăturându-se pe rând rămășițele opresiunii de veacuri și făcând să iese la iveală la toate colțurile pecetea slavă mânăuită cu vigoare de către oamenii conștienți ai cehilor.

Reacțiunea împotriva tendințelor dela centru n'a întârziat nici aici. Printr'un deplorabil paradox, în mijlocul slovacilor deveniți proverbiali pe urma blândeii supunerii față de unguri, s'au ridicat glasuri de protestare îndrăznețe și inoportune. Cetățenii celei mai umilite nații din fostul imperiu habsburgic s'au pomenit în atitudine de revoltă sufletească schițând gesturi ireverențioase la adresa unor vechi patroni care i-au smuls din sclavie. Un curent anti-ceh destul de larg s'a manifestat în regiunile slovace, înființându-se un partid politic sgo-

motos și dirz. Concepția protestatorilor n'a putut scoate la suprafață o formulă limpede. Părintele Hlinka, șeful mișcării autonomiste nu e de talia marilor îndrumători și tovarășii lui deasemeni n'au isbitit încă să-și lămurească dorințele. Mișcarea însă, imprecisă și surdă, persistă spre bucuria dușmanilor sbiciuind instinctele unei țărâni, care după exploatarea metodică din partea ungarilor ar avea tot dreptul la liniște și viață ordonată.

Cum vor evolua împrejurările se va vedea, deocamdata în parlamentul ceho-slovac partidul lui Hlinka e într-o înverșunată opoziție și din rândurile lui nu demult a plecat un memoriu către străinătate, transmis prin legațiunile marilor puteri, în care Praga era atacată cu patimă și violență, susținându-se în fața lumii că teza existenței unei națiuni ceho-slovace e cea mai îndrăzneată mistificare a veacului...

* * *

Fără să vrei, sbuciumul paralel din vecini desfășurat pe teritorii care s'au înglobat în state independente din conglomeratul dublei monarhii distruse, îți pune în evidență și așează într-o perspectivă nouă de apreciere tribulațiile regionaliştilor noștri din Ardeal pe care le-am analizat îndeajuns în paginile acestei reviste.

La noi consecințele, firește, sunt mai inofensive, pentru că situația noastră e cu totul alta. România nouă nu s'a întemeiat în puterea ideii de rasă ci a unității naționale. Un singur popor, având toate criteriile unui organism unitar și-a echivalat granițele politice cu cele etnice. De-aceia masele noastre, povăuite de impulsul unor legături indisolubile și-au arătat la timpul său cu-o bucurie frenetică dorința de-a se uni și-au refuzat în mod consecvent cu tărie ori-ce sugestione potrivnică.

Dar lăsând la o parte poporul nostru din Ardeal, de-al cărui suflet sănătos nu ne-am îndoit niciodată și pătrunzând în psihologia celei o sută de înfrigurați bărbați care gîrează politica partidului zis național, făcând bilanțul svârcolirii lor de cinci ani, cumpănindu-le neputința adaptării și izolarea permanentă, nu vi se pare că și cântecul lor e la fel cu cel dela Zagreb și cu liturgiile popii Hlinka? Nu vedeți aceleași anateme împotriva centrului, detestarea „regățenilor“ deodată cu celebrele amenințări cu Alba-Iulia, demodate astăzi dar pline de ifos mai alaltăieri?

Da, chestiunea e interesantă și merită să fie examinată în această lumină particulară. Și la Zagreb și la Cașovia și la Cluj s'a mișcat aceiași șurubărie sufletească, fiind efectele determinate în tot locul de circumstanțele locale. Spiritul secular austro-maghiar din răposatul imperiu, supraviețuind angrenajului sfărîmat, stăruind încă deasupra ruinelor s'a deslănțuit în tresăriri postume în cele trei puncte. S'au pus la contribuție pretutindeni nenumăratele fire nevăzute care-au înfășurat în rețeaua lor subconștientul claselor diriguitoare îmbibate de străinism și-a cerut cuvânt zestrea morală a prăbușitului, moștenită ca o totalitate de supușii lui de ieri. De-aceia în mișcarea

paralelă din cele trei țări se observă o unitate de proceduri și formule similare. Sunt convins că studiată în detaliu ne-ar reflecta până în amănunte dedesupturile aceleași mentalități și să mă ierte Dumnezeu n'aș dori să fac păcate, dar am impresia că dacă s'ar întâmpla să se întâlnească la o masă albă sau verde domnii Radici, Hlinka și Iuliu Maniu, ilustra societate s'ar înțelege mult mai bine și rezoanele de suflet între dânșii ar fi cu mai multe șanse, decât bunăoară între Radici și Pașici, Hlinka și Beneș sau Maniu și Brătianu...

S'ar putea broda în adevăr numeroase considerații cercetându-se de aproape amintita mișcare paralelă cu toate laturile ei asemănătoare. În ori-ce caz cele trei state învingătoare vor mai avea încă de luptat pentru stabilirea definitivă a unui echilibru lăuntric, vor trebui încă să se bată cu morții.

Lupta de peste granițele noastre va fi mai anevoioasă; aici acasă însă e câștigată grație mulțimii care a respins cu scârbă agitațiile subversive. Nicu Filipescu zicea odinioară că n'ar da o căpățână de cioban dela Rucăr pe nu știu câte tidve dela Capșa, — gândindu-mă la înțelesul adânc al vorbeii lui, el primește o notă de actualitate, făcând comparația să treacă munții și înlocuind craniile goale dela Capșa cu cerebralitatea specifică de care a dat dovadă conducerea partidului național...

OCTAVIAN GOGA

Singur...

Voiam să fiu cu mine...

Ferestrele-s, închise...

Și stam uitat la masă plecat peste un vers.
Mă chinuia cuvântul ce-mi tot cădea 'n abise
Și-l căutam cu trudă și-l înălțam pe vise...
Și-mi tot fugea... un flutur gonind în univers...

Și fericit și singur eram acum departe...

Treceam albastrul zării senin și 'ncrezător,
Jmi sta nemărginirea deschisă ca o carte
Și m'afundai în lumea himerelor deșarte
Ca să m'așez la pîndă pe coama unui nor...

Și cum vedeam acolo cu inima pustie

Tot așteptând cuvântul la care să mă'nchin,
Ușor printre perdele coboară o solie
Pe masa mea de lucru... o rază argintie
Și prinse să mă mustre cu graiul ei blajin..

„Gi lasă-l!.. De se duce, odată va să vină,

Nu-ți mai trudi, gândirea să-l prinzi din infinit!
De unde-ți vine dorul, să suferi fără vină
Și să-ți așezi durerea pe fruntea ta senină
Și să-ți petreci viața pustiu și ostenit?..

Ridică-te și vino de vezi... afară-i soare,
Norocul înflorește pe raze-legănat...
Gi vino de trăește... e zi de sărbătoare
Și-ți trec pe sub ferestre femeii încântătoare
Cu ochii mari... albaștrii... așa cum i-ai visat.

Goboară-te din lumea ce pururea te înșeală!..
Auzi-le cum râsul și-l risipese în vânt...
Ascultă-mă și vino... și ești din îndoială
Și râzi și tu cu ele!.. De ce cu fruntea pală
Să lași să zboare viața plângând pentru-un cuvânt" ?

Și raza 'ncet se stinse... O liniște blajină
Se risipi pe masă ca umbra unui nor...
Pe sub ferești viața tresaltă și s'adină ;
Treceau, femeii frumoase în haine de lumină
Inviorând văzduhul cu răsetele lor...

Zaharia Bârsan

Nu mergem la „Asociație“!

În ziua de 28 August se va ține la Timișoara adunarea generală a „Asociațiunei“. Altădată, această zi era în Ardeal un prilej de adevărată sărbătoare. Coișul nostru de țară, atât de sărac în manifestări culturale resimțea atunci, pentru câteva ceasuri, fiorii unei puternice solidarități sufletești, și, în cadrul tradițional al acelor festivități aproape familiare, ne strângeam laolaltă în jurul venerabilului așezământ dela Sibiu, ca într'o prețioasă reculegere de puteri proaspete. La Beiuș, la la Blaj, la Șimleu și ori unde își dădeau întâlnire, an cu an, cetele noastre de intelectuali, viața națională tresărea de un impuls mai viu, și ecourile cuvintelor cari se rosteau atunci stăruiau multă vreme încă, întocmai ca o încurajare, prin umbra bietelor târguri ardelenene. Era ca o pipăire permanentă a însușirilor noastre de luptă. Acolo, în întrunirile „Asociațiunei“, cași în debaterile congreselor bisericesti, cași în consfăturile modestelor așezăminte financiare de provincie, — căci pretutindeni strălucea unicul țel al conservării patrimoniului național, — ne numărăm oamenii, atâți câți erau, ne măsuram forțele, așa cum se încordau.

Se pare că acele vremuri au fost îngropate odată cu nenorocirea noastră, și că nu mai putem să mergem la „Asociație“ cu inima de altădată. Intrecerea dintre partidele noastre politice a reușit să trivializeze și acest capitol al bunelor tradiții ardelenene. Scandalagii au năvălit și în locașurile de cultură, cum au năpădit și peste morminte, asurzindu-ne cu zgomotul lor indecent. Agenții electorali au preschîmbat într'un vulgar bălci de ambiții deșarte arena manifestărilor dezinteresate de altădată: Șefi politici fără scrupul au instalat pe nobilele așezăminte, unde se adăpostise cumpătul și bunul simț, o antipatică trambulină pentru ridicarea lor spre putere.

Anul trecut, aceste respingătoare apucături, — de unde se vor fi împământenit atât de repede asemeni inovații? — le-am văzut deslănțuindu-se la Sibiu. D. Iuliu Maniu a sosit acolo cu toate comitetele sale de zece, de douăzeci, de o sută, ca să împiedece cu orice preț

alegera d-lui N. Iorga ca președinte al „Asociațiunei“. Niciodată, totuș, o candidatură nu fusese, cum să spunem? mai *culturală* decât aceasta. Marele nostru istoric era, în privința aceasta, fără cea mai slabă urmă de îndoială, o personalitate covârșitoare. Activitatea sa din trecut, prestigiul de care se bucura pe lângă toți cărturarii de dincoace de Carpați, puterea sa de muncă, și mai cu seamă, unitatea de simțire românească pe care o reprezenta numele său, toate impuneau candidatura d-lui N. Iorga ca pe singura acceptabilă. De aceea, ideea a prins repede rădăcini. Oamenii de bună credință înțeleseseră repede că noi, aceștia dela *Țara Noastră*, cari nu aveam cu d. N. Iorga nicio legătură politică, ba dimpotrivă i-am fost totdeauna adersari, nu puteam să amestecăm nicio fărâmițură de interes personal în desemnarea noului conducător al „Asociației“.

Dar pricepera îngustă și meschină a șefului partidului național, cu a sa constipată mediocritate intelectuală care n'a rodit pentru cultura românească, în toată viața sa, nici cât poți să cuprinzi în două coloane de gazetă, — s'a opus cu înverșuare. Nu se putea, chipurile! ca locul de președinte al „Asociației“, să nu cadă tot în lotul așa zisului partid național. Deci, d-lui N. Iorga i s'a opus suprafața cugetătoare a d-lui Vasile Goldiș, autorul celebrului manual de istorie în care Mihai Vi-teazul e înfățișat ca un tâlhar al sfântului pământ al Ungariei. Ce făcuse d. Vasile Goldiș pentru cultura românească, nu știa să spună nimeni. Fostul profesor dela liceul din Brașov nu lăsase acolo, nici de cum, amintirea unui învierșunat luptător pentru cauza națională. Fostul conducător al tipografiei „Concordia“ din Arad nu făcuse altceva la ziarul *Românul*, decât să exploateze talentul și renumele altor fruntași ai scrisului românesc. Fostul secretar al Consistorului din Arad nu scrisese singur, niciodată, o pagină de care să-și aducă cineva aminte. Astăzi d. Vasile Goldiș nu e nici măcar ce a fost. Contribuția sa spirituală la sporirea comorilor noastre de gândire se reduce, cel mult, la iscălitura pe care o pune (când își ridică tantiemele) în registrele „Băncii românești“.

Dar, d. Vasile Goldiș este vice-prezidentul partidului național, cu multe pretenții, cu mârâitoare nemulțumiri, și interesele partidului cereau ca acestea să fie menajate, satisfăcute, oblojite.

Ceeace a urmat, se știe. De teama unei înfrângerii, d. Iuliu Maniu a cerut amânarea alegerii. De rușinea unui conflict nedemn, care și începuse, asistența a acceptat acest compromis.

Anul acesta, scandalagii se zice că s'au pregătit mai bine. Agenții electorali au lucrat pe capete, ca să asigure reușita candidatului partidului național. Oamenii de casă ai comitetului de o sută, cei mai mulți neștiutori de carte, au fost înscriși cu ridicata, „membri pe viață“, plătind conform statutelor, odată pentru totdeauna, exorbitanta sumă de două sute de lei. Secretarul general al „Asociației“ sburdă de bucurie, niciodată nu s'au pomenit atâtea înscrieri în despărțămintele din provincie. Toată clientela electorală, toți bătaușii de întruniri, cu toți verii și nepoții lor, sunt gata să se pună în mișcare pentru popășirea culturală a Ardealului, și să-l apere de orice intruși supărători, cari

n'au gândit nimic, n'au scris nimic, n'au muncit nimic, analfabeții : Nicolae Iorga, Octavian Goga, Sextil Pușcariu...

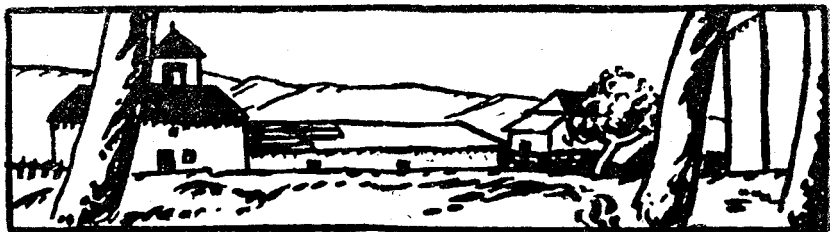
* * *

Poate să ne impute cineva, în asemenea condițiuni, dacă nu vom fi la Timișoara în ziua de 28 August și nu ne vom măsura acolo, în adunarea „Asociației“ cu puterile electorale ale partidului național, organizate pe căprării de dobreștii, severdaniei și popamanii respectivi? Spectacolul nu ne surăde. Intreceri de soiul acesta, s'or potrive în alte locuri. „Asociația“ nu dorește nici gazele asfixiante, nici tiribombele, cu care au rămas înarmați, încă de la Cameră, distinșii, cerebralii noștri adversarii; și e bine ca pestilențiala duhoare și asurzitorul zgomot să rămână mereu departe de preocupările ei.

Dar, cu sistemele acestea, lumea de treabă va sfârși prin a face un dureros gol în preajma unor așezăminte cari, tocmai pentru că nu și-au terminat încă menirea, ar trebui să strângă laolaltă toate forțele noastre, fără motiv de vrajbă și fără amestecul turbulent al vânătorilor de situații. Introducând și la „Asociație“ conspirația micilor bisericuțe politice, partidul național nu reușește decât să înstrăineze din jurul acesteia interesul cinstit pe care ar trebui să-l stârneasă pretutindeni. E încă o grea vină pe care și-o ia asupra-și.

Noi nădăjduim totuș că, în cele din urmă, vechiul bun simț ardelenesc va triumfa, și lumea de la noi va înțelege că nimic nu se poate fructifica pe seama unui locaș de cultură, până când acolo vor avea cuvânt, nu acei cari au slujit culturei totdeauna, ci rânđașii lătrători ai celor mai josnice îndeletnici din așa zisa politică militantă a Ardealului.

„T. N.“

Ighenia

— Amintiri din vremea războiului —

Ea singură purta în sat acest nume, dar nici nu avea pereche în tot satul. Voi cerca s'o descriu, măcar că știu, ce mare greutate iau asupra-mi. E mult mai ușor să descrii o femeie frumoasă decât una urâtă, — iar Ighenia era cea mai urâtă față ce-am văzut în viața mea.

Avea un cap mare și un obraz pururea galben, ca ceara, apoi un nas turtit și laț, și doi ochi de pisică. Uf, urât se mai uita cu ei... Buzele ei groase, drâmboaietele ei, erau pururea întredeschise, așa că i-se vedeau dinții, ori colții, că erau colți, nu dinți. Apoi un grumaz scurt și gros, și un trup subțire.

Avea și ceva frumos: un păr bogat și lung, cum nu mai avea altă față în sat. Pentru acel păr, multe fete i-ar fi dat în schimb o parte din frumusețea lor.

Viața Ighinei are trei capitole scurte: s'a născut, a trăit și a murit. S'a născut spre marea durere a mamei sale. A fost un blestem asupra ei, de i-a dat Dumnezeu pe cea mai urâtă față din lume? Cine știe! O încălzea la sân și o legăna, dar o cuprindeau fiori, de câte-ori îi vedea obrazul. Neconținut ruga pe Dumnezeu să o ia de pe capul ei.

Dar Dumnezeu n'a luat-o. Ighenia creștea și se întărea, iar când a început să umble și-a început și calvarul vieții. Toată lumea o împingea și o lovea, cu treabă și fără treabă: mamă-sa, sora ei mai mare și copiii pe stradă. Când vedea vre-o femeie dragostindu-și băiatul, își acoperea fața cu palma și plângea. Numai ei nu i-a făcut Dumnezeu parte de dragostea de mamă...

Dar... o iubea tatăl-său. Era om cu stare. Din ceasul când s'a născut Ighenia a perit însă ori-ce veselie pe fața lui. Il durea inima când vedea pe nevastă-sa, cât de rău se poartă cu Ighenia. Dacă a văzut, că nu-i nădejde să-și schimbe nevastă-sa purtarea, mila ce o simțea la început față de nefericita lui copilă s'a prefăcut în adevărată dragoste. Niciodată nu venea acasă cu mâna goală. Ii aducea dulcetu-ri și jucării.

Iubea și Ighenia pe tatăl-său la nebunie. Numai atunci se bucura și zâmbia, când îl vedea. Dar zâmbetul o făcea îngrozitor de urâtă și atunci mamă-sa o lua la ocări, iar sora ei mai mare o îngâna. Tatăl ei o îmbrățișa și o săruta. Pe Ighenia n'a sărutat-o nimeni, niciodată, numai tată-său.

Când a ajuns la vârsta de șapte ani, mamă-sa a trimis-o la școală. Dar nu de dragul școlii, ci numai ca să mai scape de ea, să n'o vadă.

La școală a umblat numai două zile. Copiii își băteau joc de ea, o prindeau de păr și o târau de-alungul băncilor, când nu era dascălul între ei. S'a dus acasă plângând, a prins pe tatăl-său de mână și între sughituri neconținute și-a vărsat tot amarul înaintea lui. Tatăl său a sărutat-o pe frunte și n'a mai trimis-o la școală. Dar a învățat-o el, să scrie și să citească, în toată seara. Iar când s'a desprimăvărat, a trimis-o cu vacile la pășune.

Acum Ighenia era la largul ei. Vacile o iubeau, jor nu le păsa că Ighenia era urâtă. Le ducea întotdeauna la pășunea cea mai bună. Nu se alătura la alți păstori, adevărat că nici n'ar fi răbdat-o între ei. Își ducea furca și torcea toată ziua, ori cosea. Sora ei s'a măritat, dar ea n'a luat parte la nuntă. Știa că e urâtă: la ce să mai înspăimânte pe oameni?

Când mergea la biserică, sta pitită lângă ușă, iar la împărtășanie rămânea totdeauna cea din urmă.

A rămas singură fată mare la casă, și mamă-sa se mai împăcase oarecum cu ea. N'o mai ocăria, n'o bătea, dar nici nu-i arătă măcar un mic semn de dragoste. Ighenia lucra toată ziua, în casă și la câmp, iar când n'avea alt lucru, își lua cusătura la mână. Multe femei din sat îi aduceau de cusut și își făcuse o frumoasă sumă de bani.

Cea mai tristă zi în viața ei a fost când au dus și pe bătrâni la oaste. A plâns atunci, ca nebună. Singurul om, care a iubit-o și pe ea în lumea asta, s'a dus la război și cine știe: se va mai întoarce vre-odată?

S'a întors după opt luni de zile, pe un scurt concediu de două săptămâni. Au fost două săptămâni de fericire, și zilele treceau repede, una după alta.

Mai era o zi până la plecare. Ighenia era mereu cu ochii în lacrimi și așa cu ochii în lacrimi făcuse trei pâni mari și o mulțime de plăcinte, merinde pentru iubitul ei tată. Pe la Vecernie, tată-său ieși să meargă la primar, să pună pecetea satului pe biletul de concediu. Îl însoți și Ighenia, până la poartă. Dar în stradă întâlniră pe primar, care tocmai venia la ei. Le spuse, că în sat s'a ivit vărsatul negru și... până la alte porunci să rămână acasă.

Să fi văzut atunci pe Ighenia! Râdea sufletul într'insa, râdea cu ochii, cu buzele, cu toată ființa ei. Dar râsul o făcea înspăimântător de urâtă. Primarul o luă repede la picior, ca să n'o mai vadă.

A fost râsul cei din urmă. În dimineața zilei următoare Ighenia nu s'a mai sculat din așternut. Se umpluse de vărsat negru.

Ați văzut bolnavi în vărsat negru? O, e ceva înfiorător și grețos.

A îngrijit-o tată-său, ziua-noaptea era la patul ei, mereu cu ochii în lacrimi.

Am văzut-o și eu, când m'am dus să-i dau împărtașania și ungera cea din urmă. O, cu ce ochi mă privea, sărmana! Se mira, așa se vede, că mai poate fi om în lumea asta, afară de tată-său, care nu se scârbește de dânsa.

În viața mea n'am auzit glas mai dureros de femeie, ca glasul Igheniei, când mi-a zis după ungeră:

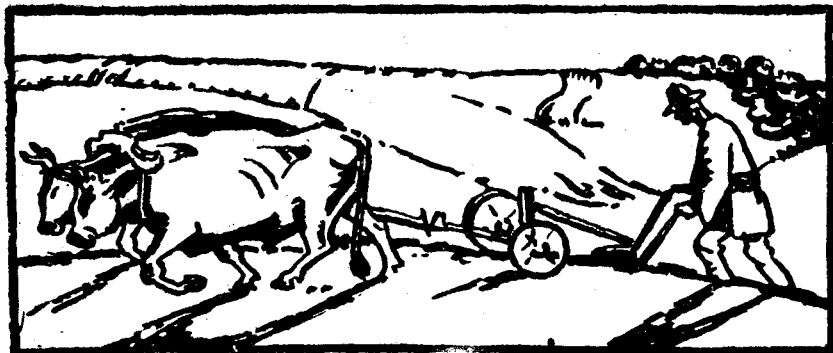
— Binecuvântă, cinstite părinte, și iartă-mă pe mine, păcătoasa! Apoi, căutând cu ochii pe tată-său:

— Tată dragă, eu mor! Dar... nu te supăra! La ce să mai fiu sperietoarea oamenilor? Dumneata te duci, și cine știe... mai vii? La ce să mai trăiesc?

Așa s'a încheiat al treilea capitol în viața Igheniei. L-am încheiat eu, la marginea de către răsărit a satului, cu câți-va bulgări de pământ și cu un dureros, cu un jalnic: „Vecinica ei pomenire“.

SEPTIMIU POPA

Bursele școlare

În jumătatea lunii August, paginile ziarelor noastre din Ardeal se ilustrau altădată cu publicarea de burse, așa zisele: stipendii, indicând numele fondatorului și al fundațiunii, mărimea bursei, cariera pentru care se dădea și condițiunile cari se cereau candidaților. În fiecare an citeam numele generoșilor donatori cari și-au lăsat avuțiile lor oferindu-și obolul pentru creșterea generațiilor viitoare, nevoite să râvnească la sprijinul celor bogați. Și dacă admiram bursele din fundațiunea Șuluțană, sau din fundațiunea Gojdu, de câte 400 florini anual, „destinate tinerilor, cari vor studia dreptul, medicina sau tehnica”, nu mai puțin ne erau prețioase bursele de 40, 60, 100 florini pentru băieții noștri din gimnazii sau cei dela școlile normale.

Privind astăzi, la numărul frumos al intelectualilor ardeleni, cari au fost capabili să-și câștige locul pe care-l ocupă, și să facă față tuturor nevoilor noiei vieți de stat, puțini vom găsi, cari să nu fi avut vre-o modestă bursă, de care au beneficiat în cursul anilor de studii universitare.

Și dacă bursele noastre au fost întotdeauna ajutoare binevenite, pe cari darnici și înțelegători bărbați le-au făcut pentru copiii săraci, roadele pe cari le-au dat aceste ajutoare, au fost un îndemn sacru pentru cei avuți ca să le sporiască și sistematizeze.

Poporul acesta de țărani, s'a văzut deodată înzestrat cu o gardă de intelectuali, eșită din mijlocul lui și gata a face față tuturor primejdiilor, cari îl amenințau.

Faza aceasta din evoluția trecutului nostru n'a putut să rămână fără un răsunet în opinia publică. Râvna de a ne înarma pentru toate eventualitățile a îndemnat o serie de oameni de inimă să vie cu noi fundațiuni în ajutorul ostașilor tineri, cari băteau la porțile școlilor și cereau intrare.

Așa s'a făcut dintr'o modesta acțiune de ajutorare a tineretului școlar un adevărat cult care să îndemne pe cei bogafi, să-și ofere economile lor pentru creșterea unei generații, care să fie cu adevărat nădejdea zilei de mâine.

* * *

Ce însemnătate mai pot avea însă aceste burse, pentru zilele noastre? Când citești seria nesfârșită de „stipendii vacante“, publicată de consistoare, variind între 60—800 lei anual, vei aprecia bunele intenții, vei preamări pe fondatori, dar îți vei căuta alte mijloace de trai, dacă vrei să înveți carte.

Iar aceste ți-le dă astăzi statul Indiscutabil, că statul român împarte mari ajutoare pentru creșterea tineretului. Bursele nenumărate, câte se dau la toate școlile secundare, întreținerea miilor de elevi în școlile normale și profesionale, căminurile și bursele studenților universitari și ajutorarea celor cari studiază în streinătate sunt gesturi, pe cari noi cei de dincoace de Carpați nu le-am cunoscut niciodată. O comparație pe acest teren între statul român și fostul stat unguresc nu este admisibilă, dat fiind că statul unguresc de abia cunoștea sistemul acesta de ajutorare al tineretului școlar.

O concepție de a sprijini pătura de jos, ca să pătrundă cu ajutorul școlii în sferele mai înalte nici nu putea intra în socotelile politiceii unui stat feudal și aristocratic, cum era statul unguresc.

Pentru noi românii politica culturală a statului unguresc a avut și o parte bună. Generațiile noastre de școlari au fost astfel reduse exclusiv la puterile proprii sau la ajutoarele fundațiilor românești punându-se la adăpostul ori cărei ispite, ce ar fi venit de pe urma unor burse din partea statului.

Bursele ce se acordă astăzi elevilor dela diferitele școli sunt însă insuficiente. Adevărat, că bursa nu a fost niciodată suficientă, dar disproporția ce există astăzi între burse și alte nevoi, câte le întâmpină părinții cu băeții de școală, nu a fost niciodată așa de isbitoare, cum este astăzi. Căci ce însemnătate mai poate avea o bursă de 1000-1500 lei, pe care statul o acordă elevilor de liceu, de școală normală sau profesională? Și care internat mai poate întreține un elev pentru 5 lei pe zi? Dacă în anul expirat, nu s'a găsit internat, care să ceară pentru întreținerea unui elev, mai puțin de 3000 lei, în anul acesta elevii vor plăti cu siguranță 5000 lei, rămânând, ca peste această sumă și mai suporte taxele școlare, cărțile, rechizitele de școală, îmbrăcămintea cari toate laolaltă ating cifra de zece mii lei pentru un băiat de școală.

Cum să plătească suma aceasta țăranul, învățătorul, preotul, funcționarul, care nici nu are atâta safariu, ca să-și poată ținea un copil la școală. Și cum acești mici slujbași au de regulă câte doi-trei copii la școală (un preot îmi spunea, că are șapte) cum o să se sbată omul prin lumea aceasta, ca să iasă la liman?

Situația aceasta insuportabilă va constrânge statul, ca să-și reînnoiască politica de ajutoare a tineretului școlar, căutând noi modalități.

cari să facă din bursă un ajutor efectiv. Intreținerea integrală — ba-rem locuința și hrana — a elementelor lipsite de mijloace și avizate la ajutorul statului, va fi poate unicul mijloc de a salva situația. Din această contribuție nu se vor putea exclude elevii școlilor normale, dată fiind lipsa de învățătorie pretutindeni. Nu vor putea fi excluși elevii școlilor profesionale, având aceste școli o mare importanță națională. Și nu vor putea fi excluși studenții universitari — în special cei dela litere, medicină și științele pozitive, — cari de asemeni sunt avizați aproape exclusiv la burse.

* * *

Dar bursa mai are un caracter, acela pe care l'au întrezărit și profesat pioșii noștri fondatori din Transilvania. Este mijlocul cel mai însemnat de închegare națională, de educație civică, de patriotism. Dacă noi cei de dincoace ne-am putut strânge rândurile în cursul unui secol și am putut ține vie conștiința noastră de popor cu ajutorul și prin concursul efectiv al atâtor bărbați iluștri, în mare parte foști bursieri, ce perspective se deschid atunci pentru acest stat, în care se pun acum toate nădejdiile noastre de viitor și mărire?

Și dacă statul își are problemele sale de rezolvat în toate colțurile țării, nu mai puțin este adevărat, că problemele mari, vitale pentru viitorul său, sunt cele din provinciile, cari până eri făceau parte din alte state.

De aceea mă miră, că o fostă celebritate de la resortul cultelor depe vremea Consiliulul dirigent d. O. Ghibu poate să reproducă cifrele, inexacte de altminteri, de mai jos:

Vechiul Regat:	441,400 lei
Bucovina:	312,000 „
Basarabia:	568,000 „
Transilvania:	4,561,000 „

Și să adauge:

„Deci pentru Transilvania se dă de $3\frac{1}{2}$ ori mai mult decât pentru toate celelalte provincii la un loc, ceace dacă este bine pentru Transilvania, este o nedreptate pentru celelalte provincii și o rea politică culturală.“

Dacă pentru Transilvania s'au prevăzut în buget, la titlul burseelor, sume atât de considerabile, înseamnă că zestrea cu care această provincie a contribuit la patrimoniul comun reclamă de fapt acest ajutor. Afață de aceasta, pentru Transilvania și celelalte provincii unite se vor mai cere încă mult timp aceste ajutoare, căci singura noastră nădejde pentru o producție remarcabilă de intelectuali și profesioniști români rezidă în aceste burse.

Situația vechiului Regat este alta. Las, că cifrele de mai sus sunt departe de a fi exacte, dar societatea de acolo nu se razimă în totalitatea ei exclusiv pe burse. Acolo elementul românesc este stăpân pe

întreaga viață economică a țării și nu are în întregime acea nevoie de a întinde mâna după ajutorul statului, pe care o are elementul românesc din Ardeal.

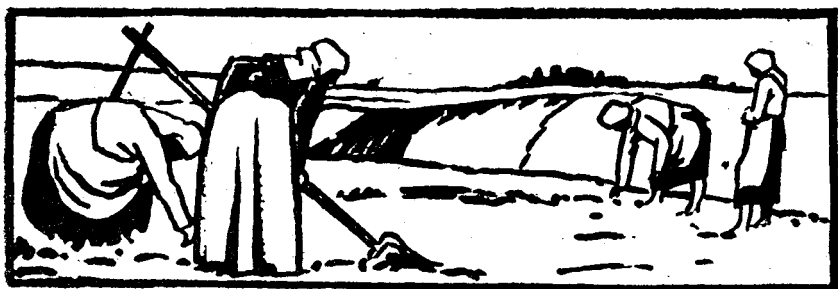
În fața problemelor, cari se ridică zilnic în Transilvania e mare nevoie de o clasă de intelectuali și profesioniști de aici cari să fie capabili a-și da tributul lor la deslegarea aceloră. „Căci tot ce se face pe loc, să se facă de către puterile locale“ a zis Cogălniceanu. Această clasă de oameni nu se va putea crea fără sprijin din partea statului, căci românii din Ardeal nu sunt nici latifundiași, nici rentieri, iar industria, comerțul și orașele sunt în mâinile altora. Dacă în acest punct suntem tot la început, cel puțin pe terenul cultural să ne menținem locul, față de streinismul îngâmfat, care se plimbă nesupărat pe la școlile din Europa — fără să aibă nevoie de ajutorul statului.

Procesul este deschis între elementul românesc și cel neromânesc pentru o preponderanță reală, iar acest proces trebuie să ne găsească barem pe terenul cultural pregătiți și bineînarmați.

Vom vedea dacă guvernul va aprecia importanța aceasta națională a elementului românesc în Transilvania și va continua și după unificarea bugetului a-l sprijini, sau ascultând de șoaptele veninoase ale d-lui Ghibu, va tăia din buget și ajutoarele pe cari noi cu multă greutate le-am înscris acolo.

OCTAVIAN PRIE

Alți infami „regățeni“ : țărăniștii...

Gazetele „independente“ din Capitală, ale căror coloane sunt de obicei atât de primitoare pentru toate intrigile și pentru toate fantaziile cafenelei noastre politice, n’au suflat nici un cuvânt despre recenta campanie începută în Ardeal, împotriva partidului național, de către frunțașii partidului țărănesc. Proza cotidiană a hazliilor reporteri, atât de volubili când e vorba să ticluiască vre-o nouă minciună de vacanță, prezintă de data aceasta o regretabilă lacună profesională. O vom complecta-o, după cât ne va sta în putință.

Partidul țărănesc a convocat zilele trecute câteva întruniri în județul Bistrița-Năsăud. Desfăcut dintr’o lungă tovarășie care după cum se știe îi închidea drumurile de dincoace de Predeal, acest partid își arată astăzi (după cinci ani dela accidentală sa naștere în vechiul Regat) dorința de a-și întinde organizația și pe cestălalt tărâm, rezervat până acum printr’o înțelegere expresă, partidului național. Propaganda întreprinsă întâmpină, firește, dificultăți. În câte-va locuri, pe valea Bârgăului, oratorii clubului dela „Astoria“ au avut de suportat chiar și unele manifestații ostile, puse la cale de foștii lor amici. Nu de geaba anunțase *Patria*, că relațiunile dintre cele două grupări vor rămânea cordiale, chiar după dureroasa încercare nereușită de fuziune!...

D. dr. N. Lupu a reușit totuș să vorbească, la Borgo-Prund, despre motivele cari au împiedecat această fuziune; iar d. Gh. Bogdan-Duică a avut prilejul, la Bistrița, să ridice în fața partidului național câteva constatări critice, foarte neplăcute.

Cuvântarea dlui dr. N. Lupu am citit-o deunăzi în *Aurora*, adică în oficiosul partidului țărănesc. Fostul ministru de Interne din guvernul dlui Al. Vaida s’a lăsat purtat întru câtva și de impulsivul său temperament; nu e mai puțin adevărat însă, că declarațiunile sale corespund unei convingeri, care e unanimă astăzi în partidul țărănesc. D. dr. N. Lupu a declarat, fără nici un menajament, că partizanii săi nu vor mai trata nici-odată o înțelegere cu partidul național, la con-

ducerea căruia se găsesc reacționari ca d. Mihail Cantacuzino, exploatarea ai țărănimii ca d. Șt. Cicio-Popp și întreținută ai „Reșitei“ ca d. Valer Branisce.

La rândul său, d. Gh. Bogdan-Duică a răscolit unele pagini ale trecutului, făcând să iasă la iveală, nemiloase, deosebiriile dintre partidul național de acum și cel de altădată. Intemeiându-se pe dovezi istorice, șeful restrânsului grup al țărăniștilor ardeleni (sacrificat până acum de dragul „comitetului de-o sută“) nu s'a dat în lături de a a spune multe adevăruri crude pe cari, se înțelege, ziarele d-lui Iuliu Maniu s'au ferit să le înregistreze. D. Bogdan-Duică a început prin a mărturisii, pe față, că „vechiul respect pentru partidul național s'a cam dus“; a arătat că trecutul pe care partidul național îl revendică e mult mai puțin glorios decât se crede, deoarece „nu numai cu nu poate fi, vorba de o acțiune politică hotărâtă înainte de 1881, dar și după această dată, ieșirea din pasivitate era o iluzie care nu a contat politicește“; a înfierat, în sfârșit, pe conducătorii de azi ai partidului așa numit național, cari caută să stabilească o confuzie pentru a scăpa de o ruină sigură, și a adăugat textual, mai târziu, aceste cuvinte drepte: „Neînsemnătatea politică și intelectuală a celor mulți din sută de șefi este patentă, și confuzia lor de mici idei și de mari ambiții are ca urmare cea întortochiare de sentimente care i-au dus: când spre liberali, când spre averescani, când spre țărăniști. Și deci sunt, în politica țării, ca o roză a vânturilor“.

Nu se pot numi acestea constatări și aprecieri noi asupra partidului național; dar, merită să fie înregistrat faptul acesta, că gruparea dlor Iuliu Maniu și Al. Vaida, strânsă tot mai de aproape în chingile unei înăbușitoare singurătăți a reușit să mai numere încă un adversar învins pe lângă cei pe cari și i-a câștigat până' acum. Este frontul unic, al tuturor partidelor din această țară, despre care am mai pomenit aici; este involuntara potrivire de atitudine din partea tuturor celor cu cari partidul național s'a târguit, și cari se ridică acum împotriva tendinței acestuia de a ține Ardealul izolat, așezând de-alungul granițelor sfărâmate, zăgăzurile stupide ale regionalismului. Foștii antreprenori ai Consiliului dirigent voiseră să monopolizeze, pe seama lor și a urmașilor lor, întreaga organizare a puterii publice din Ardeal, căutând numai trecătoarele legături de colaborare cu partidele din vechiul Regat, cari i-ar fi asigurat o permanentă locațiune la guvern. În acest fericit joc al norocului, — urma să se schimbe numai dansatorul . . .

Dar planul n'a reușit. A învins principiul unității naționale și în structura partidelor noastre politice. Inceputul l'a făcut partidul poporului, cel dintâi organism politic unitar din România întregită, și singurul care a luat ființă deodată pe toată întinderea țării, ca o consecință a unirei. A urmat apoi „descălecarea“ liberalilor în Ardeal. Acum, sosesc, amenințatori și țărăniști; țin adunări, scot gazetă, rostesc discursuri și recrutează partizani. Vrajmașii partidului național se ivesc astfel pe toate cărările. Căci, până și dl N. Iorga, marele protector de altă dată, nu găsește decât cuvinte de osândă pentru o politică de

echilibristică năfângă, pe care nici n'o mai poate înțelege, nici n'o mai poate patrona. Cercul se micșorează tot mai mult în jurul partidului care a rămas acum numai cu sprijinul dezinteresat al fraților Honigman, cu sucursalele dlui C. Xeni din București și cu speranța (cam slabă !) a unor noi tratative viitoare: fie la dreapta, fie la stânga.

Cum se apără însă partidul național, de numeroasele sale animozități politice prezente?

Fruntașii partidului țărănesc au putut s'o constate în cursul ultimului lor turneu; ei au avut prilejul să culegă fructele amare ale campaniei împotriva „grecilor“ și „țiganiilor“ vechiului Regat, campanie ai cărei complici au fost, vreme de patru ani de zile, dela 1919 și până în clipa de față. Reflexiile pe cari le face astăzi d. Bogdan-Duică, nu sunt decât un ecou al celor scrise deatâtea ori în paginile acestei reviste: „Aici, în Ardealul care nu există ca Ardeal, ci ca un scump fragment din țară, aici toți avem drepturi; partidele din țară toate, au; și — țărăniștii, nu ca o simplă pecete de lipit pe un permis național“.

Dar, toată lumea știe, că așa a fost până acum: conducătorii partidului țărănesc au încurajat tot timpul și prin toate mijloacele această concepție de bârlog care-i supără acum atât de mult.

Nădăjduind într'o contopire, care nu s'a întâmplat, și nu putea să se întâmple, d-nii dr. N. Lupu și Ion Mihalache au făcut, de-atâtea ori, apologia regionalismului, nu numai scuzându-l, ci justificându-l, și adăugând totdeauna politicoasa concluzie, că partidul național nu trebuie „conturbat“ în Ardealul acesta, pe care unchiul Coroianu, vărul Erdélyi și nepoțelul Boilă, îl au moștenire cu pergament în regulă dela Horia, Cloșca și Crișan, cinstiții lor strămoși... Astăzi, bineînțeles, pe valea Bărgăului ca și la Reșița, la Bistrița ca și la Timișoara, d-nii dr. N. Lupu și Ion Mihalache sunt primiți cu șuierături puse la cale. Au devenit și ei, la rândul lor, „infami regățeni“. Cruda ironie a sorții are obiceiul să aranjeze în scenă asemenea răzbunări postume...

Fruntașii țărăniști vor fi meditănd cu durere asupra ei. Foloasele regretelor nu s'au văzut niciodată cu ochiul liber; dar publicul nostru chibzuit din Ardeal tot va putea să tragă o încheere din acest veninos sfârșit al unei dulci tovărășii trecute, și va pricepe că orice alianță politică sprijinită numai pe interese de oportunitate, e destinată unei prăbușiri sigure.

Neplăcuta întâmplare a partidului țărănist e o pildă vie, subțochii noștri.

ALEXANDRU HODOȘ

Propaganda maghiară

— Un atentat împotriva relațiilor dintre România și Polonia —

Am vorbit într'un alt articol despre eforturile pe cari le fac ungurii pentru a înfăptui o apropiere cu Polonia. S'au invocat tradiții comune: religia, cultura, similitudinea situației din trecut și o actuală comunitate de interese. S'a căutat a se câștiga, pentru această propagandă, scriitorii de seamă, industriași și comercianți, precum și tineretul universitar. Ceeace se urmărește în această apropiere nu este numai o strângere a relațiunilor dintre cele două țări, ci se tinde a se crea în Polonia un curent protivnic „dușmanilor“ actuali ai Ungariei, făcându-se să se acrediteze credința, că, chiar în politica externă, Polonia are tot interesul a fi alături de prietinia sinceră a acesteia, de care nu o desparte nici un interes. Propaganda este dusă cu destulă abilitate. În diverse rânduri au apărut în ziarele și revistele polone articole lungi asupra diverselor aspecte ale vieții ungare, fie asupra problemelor economice și financiare, fie asupra literaturii, artei și diverselor chestiuni de ordin cultural, asupra chestiunilor religioase și revendicărilor minorităților din fostele provincii ungare, apoi studii asupra istoriei ungare, asupra tradițiilor, tendințelor și idealurilor maghiare. *Leit-motivul* din toate aceste scrieri este că Ungaria, victima fatalității, a căzut pradă, ca pe vremuri Polonia, rapacității vecinilor săi, inferiori culturalicește, distrugându-se astfel elementul de ordine cel mai puternic care ar fi fost în stare să mențină echilibrul în această parte a Europei. O Ungarie puternică ar fi fost aliatul natural și garantul cel mai cu autoritate, menit să facă să se respecte realizările din ultima vreme din Polonia. În sfârșit se caută a se înrădăcina credința că starea de lucruri actuală nu poate fi considerat decât ca un provizorat. Cu multă perseveranță se urmează această tactică, care nu este specific adoptată numai pentru Polonia, ci pentru toate țările unde s'a întreprins campania de defăimare a tot ce nu este unguresc.

În toată această campanie organizațiile ungare nu sunt stingherite de scrupule și principiile de elementară moralitate sau de probitate sunt cu totul înlăturate. În schimb nu se cruță nici un sacrificiu bănesc

pentru a se recruta aderenți printre scriitorii sau jurnaliști, care trebuie să improvizeze articolele sau studiile lor după tipicul impus dela Budapesta. Reaua credință și cea mai grosolană calomnie sunt armele curente de luptă. Se nesocotesc date și fapte precise și se afirmă cele mai sfruntate neadevăruri, prin această exasperată propagandă care tinde a face să se acrediteze ca adevărată o formidabilă mistificare. Cei cari au îmbrățișat de bună credință cauza maghiară sunt induși în eroare chiar când vin la fața locului pentru a studia starea de lucruri de aci. Astfel se explică rezultatul diverselor anchete întreprinse de comitetele americane și neutre. Chiar când acestea au făcut descinderi în fostele provincii ungare, informațiunile le-au fost date de către notabilii unguri din partea locului, cari primesc instrucții dela comitetele de propagandă din Budapesta.

Acest sistem a fost întrebuițat față de toți streinii cari au vizitat acele provincii, chiar când acești streini nu veniseră cu scopul de a întreprinde o anchetă. Astfel mi s'a întâmplat să aud pe soția unui distins personajiu francez, care frecventase mult societatea ungară din Transilvania, arătându-se foarte surprinsă că românii consideră Transilvania ca provincie românească deoarece dânsa a „constatat” că, atât la țară cât și în orașe populația este compact ungurească și numai arare se întâlnesc români. Este lesne de înțeles felul în care acea doamnă făcuse „constatările” sale, condusă pretutindeni de unguri, cari arată streinilor numai ceea ce convine scopurilor maghiarilor. Streinii sunt atrași în Ungaria prin larga ospitalitate și somptuoasele recepții ale oficialității și particularilor de pretutindeni, cari nu se dau înapoi față de orice sacrificii materiale.

* * *

În Polonia s'a reinceput campania de propagandă, încă și mai activă ca până acum. Zilele acestea sub titlul „*Valoarea alianței valahe și Ungaria*”, ziarul *Magyarság* (legitimist), publică un articol de fond, trimis din Varșovia, cu următoarea introducere din partea redacției: „Studnicki, cunoscutul publicist polon, într'un număr recent al ziarului *Slovo* a scris un articol asupra raporturilor polono-valahe. Acest articol a produs o penibilă impresie în Valahia, deoarece rare ori un aliat a spus lucruri mai crude și mai sincere ca eminentul scriitor asupra Valahiei. Deoarece chestia ungară este de aproape studiată în acest articol, este interesant ca opinia publică maghiară să-și dea seama de felul cum o judecă publicistul polon”.

Iată câteva pasagii din articolul lui Studnicki, așa cum a fost tradus în ungurește:

„România aparține așa zisei Mici Înțelegeri. Raporturile noastre față de România nu sunt identice cu cele față de această Mică Înțelegere, care este o alianță dictată de interesele comune ale statelor în folosul cărora s'a făcut desmembrarea Ungariei. Izvorul acestei solidarități între statele amintite, e întocmai ca aceea care a durat atâta vreme între cele trei puteri, Austria, Prusia și Rusia, după împărțirea Poloniei. Polonia este indirect prejudiciată prin îmbucătățirea Ungariei, deoarece

nemai având frontieră comună cu această țară, relațiile comerciale sunt stânjenite între cele două țări, intercalându-se între ele teritoriile cehe. Ori, Cehoslovacia caută să zădărnicească apropierea dintre Polonia și Ungaria ciuntită. Neavând frontieră comună cu Ungaria nu *am putut beneficia de ajutorul oferit de unguri împotriva invaziunii bolșevice din 1920*, Cehoslovacia neîngăduind a se face transportul de munițiuni ce ne era destinat nouă“.

„Pe când însă Cehoslovacia ne este cel mai mare dușman prin faptul că se străduiește a avea frontieră comună cu Rusia (ceea ce înseamnă iarăși ciuntirea Poloniei), România nu are interese protivnice nouă. Pentru noi nu constituie o chestiune vitală ca Transilvania să fie realipită Ungariei, un mai mare interes avem ca Ungaria să-și recapete frontiera istorică la nord. Socotim că este necesar ca Basarabia să aparțină și în viitor României, deoarece diminuția materială și numerică a Rusiei slăbește primejdia rusească“.

„Mica înțelegere apără România numai față de Ungaria, nu și de Rusia“.

„Legătura de cale ferată între Polonia și România este făcută printr-o singură linie, ceea ce îngreunează cooperarea armatelor celor două țări, deoarece va fi întotdeauna primejdie ca legătura aceasta să fie tăiată. Apărarea României, atacată din trei părți este o sarcină irealizabilă pentru Polonia. Ce este de făcut? Să se retrocedeze Basarabia? Această renunțare nu ar servi la nimic, ea nu ar salva România. Precum Rusia a luat în trecut Basarabia, poate să tindă în viitor să pună mâna pe Moldova. Rusia vrea să cucerească Constantinopolul, deci sau va face ca România să depindă de ea, sau va rupe câte o bucată din această țară, de câte ori i se va prezenta ocazia“.

„Azi este imposibilă o apropiere între Ungaria, care a știut să înăbușe la ea acasă bolșevismul, și între Rusia. Revenind însă Rusia la principiul monarhic va da bucuros ajutor Ungariei să întărească acest principiu, de unde o apropiere care nu poate fi de cât fatală României“.

„România a jucat în istorie un rol antirusesc. Prin ocuparea Ardealului și-a renegat rolul, ceace îi va pricinui perirea, fapt ce s'ar putea eventual evita printr'o înțelegere cu Ungaria asupra Transilvaniei.

După cum este ușor de văzut scriitorul polon este sub influența directă a oficinilor budapestane de propagandă. Se vorbește de „ocuparea“ Transilvaniei, neținând seamă de principiile mari de autodeterminare, grație cărora a luat ființă Polonia de azi, nepomenindu-se nimic de actul unirei, de aspirațiile seculare și de lupta dârze a „valahilor“, care, conform formulelor budapestane, formează „elementul cel mai sărac și cel mai incult din Ardeal“. Superioritatea culturală a ungrimei, lupta „ortodoxiei obscurantiste“ contra catolicismului „inherent culturai maghiare“ reforma agrară, prezentată ca un instrument de dezagregare a forțelor vitale ale maghiarismului, sunt formulele stereotipice ale propagandei maghiare. Critica rău voitoare și de rea credință a stărilor din țară, arată că nu un interes sincer a călăuzit pe acest publicist în așa-zisul său studiu, ci imbolduri venite din afară.

O altă lozincă a ungarilor: apropierea de Rusia, pe care la conferința dela Genova a voit să o înfăptuiască contele Banffy, este arătată ca un spectru amenințător pentru România, dacă aceasta nu caută o înțelegere cu Ungaria asupra Transilvaniei.

Lipsa de obiectivism și părtinirea isbitoare a articolului față de Ungaria sunt semnele cele mai caracteristice ale sistemului maghiar de propagandă, care și acum a găsit o pană binevoitoare prin care să-și verse veninul contra țării noastre.

* * *

La biuroul presei din ministerul Afacerilor streine se ține seamă de curentele ce se manifestă în diversele țări și se caută a se exploata situația în favoarea Ungariei. Astfel în vremea din urmă, văzându-se cum se accentuează din ce în ce mai pronunțată tendința de o trainică apropiere între Polonia și România s'a căutat a se face insinuări ca în articolul de mai sus, sau a se arăta România ca izolată între țările Micii Înțelegeri, lăsând să se exprime prin organele de publicitate polone părerea că, numai o apropiere cu Ungaria ar putea fi în adevăr folositoare României pentru viitor, dar aceasta numai sub condiția de a se revizui prin bună înțelegere tratatele de pace, anume în sensul ca Transilvania să capete autonomia. Este de sigur foarte natural ca o țară să caute a trăi în bună înțelegere cu vecinii săi și de sigur că nu se va găsi nimeni în România care să blameze pe cel care ar întreprinde o apropiere de Ungaria. Dar este neadmisibil ca, în timp ce se vorbește de o apropiere între cele două țări să se ducă această campanie de propagandă deșănțată și să se pue ca preț desmembrarea țării. Nerecunoașterea stărilor actuale, actele de violență, arestările ilegale, vin să desmintă destul de viguros declarațiile oficialității, prin cari se arată în Parlament că Ungaria este dispusă a lega raporturi de bună vecinătate cu țările moștenitoare, căutând mai cu seamă o apropiere pe terenul economic. Bun înțeles că asemenea declarații rămân fără efect, când se profită de orice prilej a se arăta că și pe acest teren țările vecine sunt inferioare Ungariei. În ședința plenară a Asociației Industriașilor, după cum am raportat altă dată, s'a spus că o apropiere pe acest teren reprezintă pentru Ungaria, baza de operație pentru menținerea ascendentului său în fostele provincii ungare și deci posibilitatea de a înjgheba cât mai trainic organizațiile iredentiste ungare în acele provincii. Menținerea și amplificarea diverselor formațiuni așa-zise naționale și teroriste nu sunt simptome că guvernul actual este înclinat a încheia raporturi sincere de apropiere și, în afară de câțiva socialiști, nici una din grupările din opoziție nu ar sacrifica aceste formațiuni în vederea creerii de raporturi normale cu vecinii. În asemenea condițiuni este natural ca, orice declarații s'ar face de oficialitate, țările vecine să privească cu neîncredere o propunere de apropiere cu Ungaria, care își schimbă atitudinea la cea mai mică suflare de vânt și arată chiar în raporturile cu marile puteri, o inconsecvență care nu poate fi explicată de cât prin caracterul extrem

de impulsiv maghiar și prin incapacitatea oamenilor politici de a-și putea face o noțiune clară asupra realităților.

* * *

În această campanie ungurii au avantajul că niciuna din țările succesoare nu a întreprins o campanie de contra-propagandă, căreia nu i-ar fi lipsit material. În adevăr, pe lângă actele de guvernământ cari arată nepregătirea și incapacitatea de a conduce treburile statului, pe lângă toate simptomele de dezagregare ce apar în fiecare zi la lumină în viața politică și socială ungară, venalitatea funcționarilor și amestecul mai multor membri ai guvernului în afaceri destul de scandaloase au fost denunțate dela tribuna Adunării Naționale zilele trecute. Deputații Ulain și Friedrich au citit o lungă listă a înalților demnitari ai statului, printre cari și miniștri, cari au primit mită de la diverse societăți și întreprinderi particulare. Este de asemenea cunoscut că la ministerul Agriculturii nu se dau permise de import sau de export de cât prin intermediul anumitor personaje din anturajul imediat al actualului ministru, Nagytadi Szabó. O mulțime de formațiuni, așa-zise întreprinderi de interes general, sub oblăduirea guvernului (*Omge, Futura, Ergon*), nu ființează de cât pentru a se adăposti acolo o pleiadă de „luptători maghiari“, cari au în acest mod largi mijloace de trai și își procură fondurile necesare scopurilor iredentei maghiare. Nici acum nu a încetat aci teroarea albă, deși ministrul președinte Bethlen nu mai este în termeni buni cu faimosul Gömbös.

Acestea nu sunt cunoscute în streinătate, nu se cunosc de asemenea multe din cele ce se petrec la noi decât tot prin cele ce se publică din inspirație budapestană. Chiar reforma agrară din țară este arătată că fiind îndreptată contra minorităților, falsificându-se principiul legii și căutându-se a i se altera scopul. Tot asemenea chestiunea impozitelor, chestiunea școlară din Transilvania sunt redate de presa filoungară și tâlmăcite ca mijloace odioase pentru distrugerea elementului maghiar din România. Chiar atacurile îndreptate contra țării noastre în Parlamentul englez, în parte cel puțin, au fost inspirate de propagandiștii unguri, cari sunt foarte mult susținuți în Anglia, atât de formațiunile pro-ungare din centrele universitare Cambridge și Oxford, cât și prin diverșii membrii din înalta aristocrație și finanțe, cari au legături de familie în Ungaria. Conte Szapary, ministrul ungar la Londra, secondează foarte activ această campanie, pentru care are la dispoziție formidabile sume. Nu este deci de mirare că, cheltuindu-se atât de mult cu propaganda cum și cu întreținerea formațiunilor iredentiste, Ungaria declară că nu poate face față plăților ce i s-au impus prin tratatele de pace. Ca să atragă scriitori de oarecare talent, să-și asigure bunăvoința atâtor for streine, să trimită conferențieri în toate părțile, să primească invitați din cele mai depărtate țări europene, cum și din alte continente, trebuie să cheltuiască sume fabuloase, așa că oricât de mari ar fi resursele Ungariei actuale, ele nu pot fi de ajuns să aco-

pere toate obligațiunile acestei țări, mai cu seamă că și în Ungaria se fac o mulțime de cheltueli neproductive.

* * *

Asupra celor petrecute la Sinaia s-au scris deasemeni numeroase articole în presa ungară. Atitudinea împăciuitoare a Micei Înțelegeri cu privire la împrumutul ungar a fost comentată destul de favorabil, deși unele ziare vedeau ca inoportun controlul asupra întrebuițării sumelor ca s'ar acorda Ungariei.

Dela dezamăgirea pe care a produs-o eșecul călătoriei contelui Bethlen și a ministrului de finanțe Kallay, acum s'a trecut la altă extremitate: un exagerat optimism așteaptă cu încredere desfășurarea evenimentelor, mai cu seamă că se crede, că deciziunea a fost sugerată de Marea Înțelegere, în urma insistențelor Italiei și Angliei.

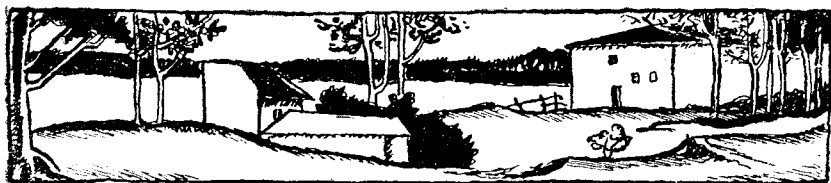
Cea ce însă a interesat în deosebi opinia publică și cercurile politice a fost atitudinea Poloniei. S'a urmărit cu încordare toate fazele acestui eveniment, căutându-se a se interpreta orice gest al delegaților, cum și dispozițiile Poloniei față de Mica Înțelegere.

Ziarul *Magyarság* a publicat o corespondență din Varșovia în care se spun următoarele: „Ziarele ungare au publicat știri diverse și contradictorii asupra întâlnirii dela Sinaia. S'a publicat știrea că Polonia va intra în Mica Înțelegere, ceea ce a produs mare senzație în opinia publică ungară. un asemenea fapt fiind de natură a provoca o răceală față de Polonia. Aceste știri au fost însă tendențioase, tinzând a forța Polonia să intre în Mica Înțelegere, iar pe altă parte să creeze o atmosferă neprielnică acestei țări în Ungaria. Publicul maghiar este încă prea credul în chestiunile privitoare la politica externă, ar face bine deci să nu se mai încreadă niciunei știri izvorâtă din sursa de minciuni din Praga“.

Din cele arătate mai sus, se poate vedea care este dispoziția de spirit în Ungaria, atât în cercurile diriguitoare cât și în opinia publică. Consecvenți unor concepții strâmte, urmărind realizări imposibile, ungurii cred că pot obține prin aceste mijloace încrederea marilor puteri și pot impune felul lor de a vedea țărilor vecine. Deprinderea, de care nu se pot desbăra, de a trata cu țările moștenitoare ca sub vechiul regim al monarhiei austro-ungare, îi face să nu aibe noțiunea clară a realităților actuale. În chestiunile ce îi privesc ei înțeleg a impune punctul lor de vedere, fără a ține în seamă dacă acesta poate fi acceptabil pentru țările vecine.

Budapesta, August 1925.

M. RUCĂREANU

Războiul Franței în Ruhr

— Complicațiuni diplomatice —

Schimbul de note dintre Anglia și Franța, pe de-o parte, și constituirea noului guvern al Germaniei, pe de alta, sunt cele două evenimente, de-acurmezișul cărora se țes actualmente toate comentariile, răscolite de formidabilul războiu economic din ținutul Ruhrului.

O clarificare a situației, tot nu se întrezărește însă, până acum. Politica noului cancelar al Reichului nu se anunță mai conciliantă decât a predecesorului său, d. Cuno. Nu trebuie să se uite, că d. Stresemann, șeful partidului popular german (*Volkspartei*) a mai avut odată prilejul să-și expună vederile sale asupra executării tratatului de pace. Era în Mai 1921, când ministrul Fehrenbach, în urma unui *ultimatum* aliat, fusese silit să demisioneze. D. Wirth, urmașul dlui Fehrenbach, reușise să formeze un guvern, cu intenția de a se supune aceluiași *ultimatum*. Cerând încrederea Reichstagului, d. Wirth s'a văzut combătut în mod categoric de același d. Stresemann, care, propunând respingerea condițiilor conferinței dela Londra, era gata să primească de pe atunci ocuparea Ruhrului. Reichstagul a respins acum doi ani moțiunea dlui Stresemann. Astăzi însă, mulțumită atitudinii fostului guvern al Germaniei, trupele franceze sunt în Ruhr. Cu drept cuvânt, ziarul *Le Temps* se întreabă: d. Stresemann care a avut vreme să cugete; regretă opoziția făcută d-lui Wirth? Sau, stăruiește și acum în credința că Germania a făcut bine lăsând să fie ocupat ținutul Ruhrului? În discursul pe care l'a rostit în fața Reichstagului, noul cancelar a evitat să se pronunțe pentru continuarea rezistenței împotriva Franței, dar nici n'a deschis perspectiva unei înțelegeri asupra reparațiilor.

E limpede, că Germania privește cu un ochi foarte atent încordarea dintre Anglia și Franța, sperând să tragă în cele din urmă foloasele practice ale unui dezacord total dintre aliați. Dezacordul acesta nu va lua însă niciodată, — acest lucru e înafară de orice îndoială, — proporțiile la cari se așteaptă conducătorii Reich-ului. Ultimul schimb de note între guvernele din Londra și Paris o dovedește cu prisosință.

Anglia, fără îndoială, se află în căutarea soluțiunii pe care oferind-o Franței, aceasta să renunțe la ocuparea Ruhrului. Cunoaștem acum, deși în linii cam vagi, punctul acesta de vedere britanic. E vorba despre o comisiune de experți, care să stu-

dieze capacitatea financiară a Germaniei și modalitățile ei de plată, și să caute tot odată garanțiile economice, cari s'ar constitui în favoarea aliaților; de îndată ce sistemul acesta de garanții economice ar fi fixat de comun acord, ocupația oricărui teritoriu german, în afară de limitele tratatului dela Versailles, ar lua sfârșit. Dar, această soluție a întâmpinat atât de puternice obiecțiuni, — răspunsul dlui Poincaré a făcut o profundă impresie la Londra, — încât nu numai că s'a înregistrat o simțitoare batere în retragere din partea guvernului Baldwin, dar un puternic reviriment în favoarea Franței s'a declarat în sânul opiniei publice britanice. Ziarul *Morning Post* scrie, cuvânt cu cuvânt: „Atâta vreme cât Franța nu se va simți la adăpost de orice amenințare germană, comerțul nostru cu Europa va fi nul. Nici dacă am trimite o notă s parată Germaniei, nici dacă am retrage trupele noastre de pe Rin, aceasta n'ar da în nici un fel de lucru muncitorilor englezi și n'ar aduce nicio singură centimă comerțului britanic. Cu cât se va accentua ruptura de Franța, cu atât deficitul nostru național va crește.“

Guvernul francez, la rândul său, nu se arată deloc dispus să cedeze, ci sprijinind-se pe unanimitatea poporului francez, afirmă încă odată voința Franței de-a rămâne în Ruhr, până când Germania se va hotărâ să părăsească politica de rezistență pasivă. Care va fi atitudinea Angliei, față de noua notă a dlui Poincaré, rămâne de văzut. Va merge d. Baldwin până acolo, încât, lăsând Franța izolată, se va adresa direct Germaniei, primind oferta acesteia de a supune unei comisiuni internaționale, capacitatea sa de plată? Va îmbrățișa ideea de a recurge la Curtea dela Haga, pentru a interpreta articolele contestate din tratatul de pace?

E puțin probabil. În orice caz, încăpățănarea Germaniei, care aduce atât de multe incurcături diplomatice, cauzează cel mai mare rău tot poporului german. O mulțime de simptome o dovedesc. Berlinul are posibilitatea să hotărească: merge, de bună voie, spre ruină, sau se resemnează să plătească, încercând o mântuire a puterilor ei economice.

CRONICARUL CARPAȚILOR

G A Z E T A R I M A T A

Tovarășii de idei

Di Ștefan Radici, șeful partidului autonomist din Croația s'a refugiat la Londra.

*Destinul prietenului Radici a fost într'adevăr cam trist ; —
Atât de trist, încât îmi vine, spun drept, să nici nu mai insist...
Mai ieri jucă la Zagreb, încă, un rol grozav, separatist, —
Azi amărât, lângă Tamisa cu De Valera joacă Whist.
(Căci De Valera, cum se știe, e irlandez autonomist).*

*Durerea lui e fără nume și suferința lui e mută, —
La Londra, din nenorocire, tot alte lucruri se discută...
Ar vrea să-și trag' un glonț în tâmplă și ar dori să bea cucută
Partidul a rămas acasă și lupta e de-acum pierdută.
(Căci și 'n Croația, se zice, exist'un comitet de-o sută...)*

*În uriașe metropolă, umblând pe străzi până târziu, —
Așteaptă în zadar s'apară în Times râvnitul interview...
Apoi își zice: — „Prea sunt singur, eu cred că n'ar fi rău să-i scriu
Să vie și Maniu aicea din Bădăcini, de-o mai fi viu...
(Căci, se 'nțelege, casă bună ar duce Radici cu Maniu)*

Așa cum rătăcește, seara, pălește cerul ca palinca,
Și 'n timp ce 'ntr'un joburg, departe, a prins să cânte caterinca,
Sărmanul fărânist din Zagreb, bătând asfaltul cu opinca
Cu duioșie se gândește stăruitor, la popa Hlinka...
(Căci, la Cașovia, Slovacul demult i-a 'mbrățișat lozinca)

Ah! soarta lui ar fi mai dulce și ochii lui n'ar mai fi triști,
De i-ar avea pe toți în juru-i acum: pe Toți (și pe Tachiști,)
Ar ține un congres la Londra, cu oratori, cu publiciști,
Cu Braporcek din Zemplezoschi, cu Sever-Dan din Cânepiști...
(Căci, amândoi acești luceferi, țirește, sunt regionaliști).

Atuncea, toți amicii noștri s'ar pregăti pentru congres,
Și-ar învăța, pe englezește să se pronunțe mai ales.
Iar când la gară i-om petrece și le vom spune pe 'nțeles:
— „Să nu te prind că 'ncurci iar lumea, să ieși din Cluj, m'ai înțeles?“
Ne va răspunde fiecare, pe limba lui Lloyd George: — Yess!

OPREA HEFAISTOS

secretarul general al partidelor autonome
din Europa centrală

INSEMNĂRI

Stilul „Patriei“. Martori ne sunt încă odată cetitorii noștri, că n'am avut nicicând o părere prea bună despre inteligența contraților noștri dela ziarul d-lui Iuliu Maniu. În locul vechei tradiții de cumpătare și cinste, care a caracterizat cândva presa ardeleanească, gazetarii culeși de pretutindeni (și mai ales din vechiul Regat pe care d. Al. Vaida îl disprețuiește cu a'âta inverșunare) au instalat aco.o.o proză urlătoare și informă, profund dezonorantă, chiar pentru cea de pe urmă fițiucă dela gurile Dunărei. Am auzit, nu numai odată, plângându-se împotriva felului cum e scrisă astăzi *Patria*, chiar numeroși membri ai partidului național, indignați de tonul birjăresc adoptat în redacția prozatorului Ion Agârbiceanu, fost candidat la secția literară a „Academiei române“.

Departa de noi gândul de a protesta împotriva polemicilor. Dimpotrivă, am putea zice că n'am fugit de ele niciodată. Dar, simpla murdărie a insultei de răspântie, odioasa bălbăială de injurături, grămădite unele peste altele, fără rost, iată la ce nu putem să răspundem, decât cu o mișcare de desgust al vârfului ghetei. Și astfel se prezintă, dela o vreme, așa numitele „atacuri“ repezite tot mai des împotriva d-lui Octavian Goga, de către numita *Patrie* din Cluj.

În orice caz, noi nu vom trage niciodată la răspundere pe ticlucitorii anonimi ai obrăznicilor din oficiosul partidului național, ci vom avea grije să ne răfuim la vreme cu însuș patronul care le inspiră: d. Iuliu Maniu. Fostul președinte al Consiliului dirijent ar trebui să ne fie recunoscători că nu ne-am amestecat niciodată în viața sa particulară, nu l'am întrebat din ce trăiește, nici n'am stăruit prea mult asupra micilor sale beteșuguri personale.

E oare așa de convins, că vom păstra această delicatețe până la urmă?

Un sfat prietenesc. Rău face. D. Onisifor Ghibu, profesor la Universitatea din Cluj, că ieșind din preceptele lui Pestalozzi, care sunt specialitatea d-sale, se dedă la incursiuni în demenii cu totul străine. Articolele din urmă ale apreciatului pedagog; publicate în valorosul ziar *Adevărul* sunt vapoaze și fără consistență, știut fiind că autorul lor, care ne vorbește de reunirea religioasă a românilor din Ardeal, cu prilejul unei călătorii recente la Roma a fost convertit ca și faimosul Atila odinioară de splendorile papalității și s'a întors pe malul Someșului cu un geamantan de teorii speciale, pe cât de tulburi pe atât de inoportune. Cetatea eternă, cum se

vede, nu incurcă numai mintea barbarilor, ea eclipsează și luminile universitare atunci când ies din făgașul lor. Nu e mirare deci, că într'o asemenea stare, halucinantă de convertiri și pervertiri, fostul nostru amic n'a isbutit să vadă în candidatura d-lui Iorga la „Asociație“ de anul trecut, altceva decât un stupid și banal prilej de „zâzanie“. Un stat prietenesc domnule profesor: înapoi la Pestalozzi!

D. Vaida la Iași. Ziarele patronului Honigman vestesc în țară că fostul președinte de consiliu însoțit de câțiva popamani se va duce nu peste mult la Iași să reorganizeze partidul. Avem o propunere: Nu s'ar putea aranja oare cu acest prilej pe seama iluștrilor oaspeți un curs seral, având ca subiect noțiuni elementare din istoria neamului? Pe această cale s'ar reorganiza puținel mintea eselenților noștri adversari, și tot ar fi un câștig...

Un nou ziar. În mijlocul grozavei crize a tiparului de care se plânge toată lumea, partidul național se pregătește să scoată o nouă gazetă la București. Se vede că dl Iuliu Maniu nu e mulțumit cu serviciile pe cari le aduce *Presa* vechiului și credinciosului său partizan politic, Leonard Paurow. Treaba dumnealui!... Ceeace ne surprinde însă, este că în sărăcia de imaginație care îl caracterizează, șeful partidului național a șterpelit un titlu care nu-i aparține. Noul ziar se va intitua, pur și simplu: *România*.

În timpul războiului, ziarul *România* a luat ființă la Iași, scris fiind de un grup de literați și gazetari refugiați în Moldova (printre cari și numeroși ardeleni)—pentru a trimite o îmbărbătare soldaților de pe front. Tot *România* s'a chemat, mai târziu, organul partidului poporului din Ardeal, înființat aici, înaintea *Țării Noastre*, în slujba

aceluiaș ideal de unificare sufletească.

Astăzi *România* apare la București, ca organ al dlui Iuliu Maniu. Îl așteptăm, fără nerăbdare; știm dinainte ce poate să reprezinte noul tovarăș de luptă al dlui Iacob Rozenthal...

Mociu-Moscova. Ori cât s'ar părea de ciudată imperecherea de nume ea e legitimă și pe deplin justificată. Cetiți *Adevărul* de deunăzi și veți vedea că grație „*intervenției energice a dlui Sever Dan*“, distinsul deputat de Mociu, prizonierii români din Rusia vor fi liberați de către Soviete și se vor întoarce în curând pela vetrele lor. Cum se vede „pertractările“ dintre cele două centre au isbutit și o glorie proaspătă reface din nou blazonul spălăcit al partidului național.

D. Ciceo Popp la Mărășești. Obiectivul fotografului a prins și această scenă, unica în felul ei. D. Ciceo Popp, cu mâinile rezimate foarte inteligent pe spiritalul său abdomen, cu capul răsturnat pe spate, cu gura larg deschisă (ni se părea că auzim vocea de stentor al binefăcătorului dela Chelmac)—vorbind la comemorarea luptei dela Mărășești. Fotografia a apărut într'unul din ziarele populare dela București, și publicul a admirat desigur înțelesul ei estetic...

Regretăm, că n'am fost și noi de față, la Mărășești, pentru a admira și perorația eroică a dlui Ciceo Popp. Într'adevăr, Ardealul nu putea se găsească un reprezentant mai potrivit, care să vorbească în fața mormintelor de lângă malurile Siretului. La 1917 în vremece vânătorii și dorobanții noștri, scoțându-și tunicele, se aruncau ca lei înaintea dușmanilor, d. Ciceo Popp, oratorul de astăzi, își rătnea cu aceeaș voce tunătoare, declarațiile sale de credință la adresa Ungariei, care ne jurase pieirea

Adică, fără glumă, nu mai există pic de obraz în țara aceasta, întregită pe urma atâtor grele jertfe de sânge? Ce caută dl Ciceo Poppl la Mărășești? Chiar și acolo se poate trage puțină spuză pe turta, cam uscată, a comitetului de o sută?

Vacanța literară. — Este un vechi obicei acesta, ca publicațiile literare să-și suspende activitatea pe timpul verii. Deunăzi-abia, am primit numărul de pe luna lunte al revistei *Viața Românească* din Iași. *Flacăra* și *Gândirea* nu ne-au mai sosit dela București, de două luni. *Transilvania* din Sibiu parcă n'a apărut niciodată. În vitrina librăriilor, rareori mai răsare câteun volum nou. Soarele de Cuptor nu e priincios literaturii. Săgețile lui sunt ascuțite, și după un vechi dicton: *inter arma silent musae*.

Forțe noi se pregătesc să se desfășoare înaintea noastră, la toamnă. Până atunci, stăm în așteptare. Se apropie, deocamdată, epoca abecedarelor...

Intre lordul Newton și d. Berkovitz. — O vie discuție s'a încins din nou, între dnii Vintilă Brătianu și Alexandru Vaida, amenințând să nu se mai sfârșească. Inregistrând atacurile îndreptate împotriva României de lordul Newton *alias* Moritz Neustadt, d. Vintilă Brătianu a întrebat: „nu cumva lordul Moritz este în legătură cu d. Alexandru Vaida, de ne batjocorește așa de cumplit?” D. Alexandru Vaida a răspuns negativ, amintind tot deodată despre relațiunile dlui Vintilă

Brătianu cu d. Berkovitz, cunoscutul bancher din București.

Ne simțim datori și noi să intervenim în favoarea dlui Alexandru Vaida... Nu, fostul președinte al Consiliului n'are, într'adevăr, nici în clin nici în mănecă, cu numitul Newton dela Oradea-Mare; marele patriot se mulțumește cu Renner, cu Ganz și cu Marmorosch Blank...

Nu e destul?

Pentru orfani... Zilele trecute, Clujul a primit vizita unor oaspeți simpatici, cari au făcut foarte multă zarvă în jurul lor. S'au atârnat peste tot (iarăși!) cunoscutele drapele tricolore, s'au bucurat nespus băcani și negustorii de ghetete cari veseli și-au impodobit prăvăliile, s'au dat banchete peste banchete, s'au ținut discursuri, s'au format trenuri speciale cari să conducă pe excursioniști în județele vecine, s'au organizat serbări cu nevinovate jocuri de noroc, și, — mai ales! — s'a vorbit foarte mult la gazetă de o mulțime de doamne generoase: prezidente, vice-prezidente, secretare, — și de foarte, foarte multe comitete.

Toate acestea pentru orfani... E induioșetoare atâta atenție față de micii desmoșteniți ai războiului.

Nu ne întrebăm, ce folos real decurge de pe urma generoaselor forfoțeli. Dar, nu s'ar putea ca această preocupare să se îndeplinească, și cu o mai potolită gălăgie și cu mai puține steaguri, și fără prea dese banchete și fără prea multe trenuri speciale? Căci, de sigur, cea mai frumoasă podoabă a carității e discreția...